

Samisk rettsikkerhet i justissektoren

Oppdragsgiver: Domstoladministrasjonen v/direktør Sven Marius Urke

Utarbeidet av: Arbeidsgruppe med medlemmer fra Politiet, Kriminalomsorgen, Konfliktrådet og Domstolene i Norge

Dato: 15.mars 2023

Innhold

Forord.....	3
1 Innledning.....	4
2 Mandat og organisering av arbeidet.....	5
3 Rettslige forpliktelser overfor den samiske befolkningen i forhold til språk og kultur.....	6
3.1 Generelt om det samiske samfunn.....	6
3.2 Om plikten til å sikre samisk språk og kultur.....	7
4 Status i de ulike organisasjoner - funn fra spørreundersøkelsen	9
4.1 Spørreundersøkelsen	9
4.2 Funn fra spørreundersøkelsen	10
5 Oppsummering og forslag til felles løsninger	16
5.1 Innledning.....	16
5.2 Arbeidsgruppens vurderinger og anbefaling.....	17
5.3 Forslag til oppfølging av rapporten.....	18

Vedlegg:

Vedlegg 1-4: Spørreskjema

Vedlegg 5: Notat om tolkebestillingsløsningen i domstolene

Forord

Bruken av de ulike samiske språk har lenge vært i tilbakegang og dette påvirker også den samiske kulturens eksistens og utvikling. Ved vedtakelsen av sameloven i 1987 startet en prosess med å styrke muligheten for å bruke det samiske språket i offentlig sammenheng.

Vi ser i dag en økende bevissthet om og anerkjennelse av samisk språk og kultur i det norske samfunnet – ikke minst er dette en tydelig utvikling blant den yngre del av den samiske befolkningen. Det er helt nødvendig at justissektoren følger med denne utviklingen og styrker sin kompetanse og ikke minst sin beredskap knyttet til økende bruk av de ulike samiske språk.

Tilgang på kompetanse og kunnskap innen samiske språk og kultur er vesentlig for å kunne levere likeverdige tjenester og sikre rettsikkerhet.

I denne rapporten har vi gjort en enkel kartlegging av status i arbeidet med å tilrettelegge for språkrettighetene og kulturkompetanse i de ulike deler av justissektoren. Med utgangspunkt i kartleggingen foreslår vi områder hvor det vil være hensiktsmessig med et tettere samarbeid mellom sektorene. Vi foreslår også en skisse til hvordan et slikt samarbeid kan organiseres.

I arbeidet med denne rapporten har arbeidsgruppen fått et innblikk i hvordan det arbeides med dette temaet i de ulike organisasjonene. Arbeidet har også medført at det er etablert en dialog mellom organisasjonene som grunnlag for et godt samarbeid om dette temaet framover.

Vi takker for oppdraget og håper denne rapporten kan bidra til å starte en prosess om hvordan vi kan samarbeide om å styrke den samiske rettsikkerheten i justissektoren.

Marit Wangsholm

Kriminalomsorgen region nord

Pål Meland

Politidirektoratet

Monica T. Kiil

Politidirektoratet

Anita Sommer

Konfliktrådet

Henrik Lund Pedersen

Konfliktrådet

Rita Boine

Domstolene i Norge

Lisbeth Aarvik

Nordland politidistrikt

Hilde Wahl Moen

Domstoladministrasjonen

«Om du snakker med en mann på et språk han forstår, vil det gå til hodet på han. Om du snakker til han på hans eget språk, vil det gå rett i hans hjerte»

Nelson Mandela

1 Innledning

Norge har i grunnloven § 108 grunnlovsforpliktet seg til å sikre samenes rett til sitt språk og sin kultur. Norge har også påtatt seg omfattende folkerettslige forpliktelser til å legge forholdene til rette for at samene skal få bevare og utvikle sitt språk og sin kultur.

Sameloven av 12. juni 1987 nr. 56 ble vedtatt for å ivareta den samiske befolkningens rettigheter. Formålet med loven er i § 1 angitt til "*... å legge til rette for at den samiske folkegruppe i Norge kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv*".

Som en oppfølging av anbefalingene i NOU 2016:18 Hjertespråket, ba Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 Kriminalomsorgsdirektoratet om å ta initiativ til at det etableres et forum mellom Domstolene v/DA, Politiet, Kriminalomsorgen og Konfliktrådene. Dette ansvaret ble senere delegert videre fra Kriminalomsorgsdirektoratet til Kriminalomsorgen region nord. Av departementets brev av 30.9.2019 går det fram at forumet skal ha som hovedoppgave å utveksle kunnskap, informasjon og løsninger for å fremme samiske språk og samisk kultur i justissektoren. I oppdraget ble følgende tema særlig nevnt: kunnskap om samisk kultur, rekruttering av samiskspråklig personell og studenter, utfordringer ved å skaffe til veie kompetente tolker, samt oversettelse av informasjonsmateriell og skjemaer mm.

Anbefalingene i NOU 2016:18 hva gjelder justissektoren er i utredningen pkt. 14.9 s. 183 flg. sammenfattet i 15 ulike punkter hvor det bl.a. pekes på behovet for utvikling av samisk juridisk terminologi, rekruttering og at det skal være anledning til å snakke aktuelle samiske språk under avhør over hele landet

En arbeidsgruppe med representasjon fra DA/domstolen, Kriminalomsorgen region nord og Konfliktrådene avholdt i mars 2021 et webinar med ressurspersoner fra organisasjonene for å kartlegge status og behov i de ulike organisasjonene. I oppsummeringen etter webinaret ble det tydelig at organisasjonene har sammenfallende behov og utfordringer når det gjelder å legge til rette for at språkrettighetene i sameloven overholdes. Disse utfordringene er bl.a. knyttet til oversettelser, tolking, informasjonsarbeid, kompetansetiltak og ikke minst rekruttering av samisktalende medarbeidere. Politiet ble involvert i arbeidsgruppen kort tid etter dette webinaret.

På denne bakgrunn ønsket Domstoladministrasjonen v/direktøren å få nærmere belyst hvorvidt en samordning av aktuelle tiltak mellom de organisasjonene vil være formålstjenlig.

2 Mandat og organisering av arbeidet

Følgende mandat ble fastsatt:

- Arbeidsgruppen skal gi en kort oversikt over status og behov i de ulike organisasjonene.
- Arbeidsgruppen skal utrede hvilke områder (oppgaver) og tiltak det er naturlig å samordne mellom organisasjonene.
- Arbeidsgruppen skal foreslå en modell for hvordan dette arbeidet kan organiseres.

Oppdraget innebærer at det skal lages en prinsippskisse for et mulig framtidig samisk språk - og tjenestesenter i justissektoren som grunnlag for en nærmere utredning.

Oppdragsgiver: DA v/direktør Sven Marius Urke

Arbeidsgruppe:

Sorenskriver Jens Morten Nesseth, Østre Innlandet tingrett (fram til juni 2022)

Seniorrådgiver Marit Wangsholm, Kriminalomsorgen region nord

Rådgiver Rita Boine, Indre og Østre Finnmark tingrett

Seniorrådgiver Hilde Wahl Moen, Domstoladministrasjonen

Seniorrådgiver Pål Meland, Politidirektoratet, Politifagavdelingen

Seniorrådgiver Monica T. Kiil, Politidirektoratet, HR- og HMS-avdelingen

Driftsenhetsleder Lisbeth Aarvik, Nordland politidistrikt, Geografisk driftsenhet Helgeland

Kommunikasjonsrådgiver Linn Frenningsmoen, Sekretariatet for konfliktrådene (fram til juni 2022)

Konfliktrådsleder Anita Sommer, leder konfliktrådet i Finnmark (fra juni 2022)

Avdelingsdirektør Henrik Lund Pedersen, Sekretariatet for konfliktrådene (fra juni 2022)

Mandatet er gjennomgått og forankret hos organisasjonene.

Målet for arbeidet er en kort utredning (prinsippskisse) for hvordan man gjennom å etablere felles ressurser kan styrke den samiske dimensjonen i de ulike deler av justissektoren.

Arbeidsgruppens arbeid skal benyttes som innspill til de aktuelle departementer i arbeidet med å styrke samisk rettsikkerhet i justissektoren.

Arbeidsgruppen har hatt åtte videomøter møter og to fysiske møter.

Arbeidsgruppens har fokusert på å innhente informasjon fra egne organisasjoner. Det har ikke vært noen form for brukerkontakt.

Arbeidsgruppen har hatt et videomøte med SANKS (Samisk nasjonal kompetansetjeneste - psykisk helsevern og rus) og NASAK (Nasjonalt samisk kompetansesenter (Bufdir) som begge har bred og viktig kunnskap om tilrettelegging for et likeverdig offentlig tjenestetilbud til den samiske befolkningen.

Arbeidsgruppen har videre blitt orientert om den nye tolketjenesten som er utviklet til bruk i domstolene.

3 Rettslige forpliktelser overfor den samiske befolkningen i forhold til språk og kultur

3.1 Generelt om det samiske samfunn

Det foreligger ingen offisiell registrering av den samiske befolkningen i Norge. Det finnes derfor ingen sikker kunnskap om samebefolkningen størrelse, geografiske utbredelse eller språktilhørighet.

Statistisk Sentralbyrå utgir jevnlig publikasjonen "*Samisk statistikk*", som er en samlet og oppdatert framstilling av offisiell samisk statistikk med utvalgte tema. For nærmere informasjon, se <https://www.ssb.no/befolkning/folketall/artikler/samisk-statistikk-2022>. Av denne statistikken kan den samiske befolkningen anslås å være på om lag 55 000 personer i Norge.

I Sametingets valgmanntall var det ved sametingsvalget i 2021 registrert 20 591 stemmeberettigede. Tilsvarende var det registrert 13.890 stemmeberettigede i 2009.

Samer er bosatt over hele landet. De mest konsentrerte samiske bosettingsområdene finnes nord for Saltfjellet. Det tradisjonelle samiske bosettingsområdet strekker seg fra Sør-Varanger i Troms og Finnmark fylke i nord, til Engerdal i Innlandet fylke i sør. Med unntak av noen få kommuner utgjør samene et klart mindretall i områdene der de bor. Urbanisering og fraflytting har medført at samene også bor utenfor det tradisjonelle samiske området, særlig i de større byene, og i regionale sentra i nord.

Samisk språk hører til den finsk-ugriske språkgruppen. Det samiske språkområdet strekker seg i Norge fra nordlige deler av Innlandet fylke t.o.m. Troms og Finnmark fylke. Språkområdet er ikke enhetlig, men kan deles i ulike språkgrupper. I Norge brukes i dag hovedsakelig språkene nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Sametinget v/Samisk språkråd avgir jevnlig rapporter om bruken av samisk språk.¹ I en undersøkelse fra 2012 fremkommer følgende i sammendraget:

I vårt materiale kan nærmere halvparten av de som tilhører nordsamisk språkgruppe nordsamisk på et rimelig bra nivå, og en tredjedel av lule- og sørsamene det samme i sine språk. De geografiske forskjellene er imidlertid store, ikke minst for nordsamisk språk. Kautokeino og Karasjøk skiller seg fra resten av landet ved at omtrent alle forstår og snakker samisk, samt at samisk brukes på de fleste arenaer og i alle typer samhandling, om enn på noe ulikt nivå. Samisk språk står også sterkt i resten av språkforvaltningsområdet i Finnmark og i Tysfjord, men betydelig svakere i Lavangen, Kåffjord og Snåsa. For sørsamisk språk ser en tydelig at flere unge enn eldre kan språket slik at det har vært en revitalisering. For nord og lulesamisk var det en nedgang i språkferdighetene for mellomgenerasjonen, mens situasjonen også her er noe bedre blant de under tretti år. I Tysfjord er det særlig påtakelig at andelen som kan snakke samisk er svært lav for dem mellom 30 og 49 år.

¹ Se nærmere <https://sametinget.no/sprak/nyttige-ressurser/samiske-sprakundersokelser/>

3.2 Om plikten til å sikre samisk språk og kultur

En rekke nasjonale og internasjonale rettskilder fastslår Norges forpliktelser knyttet til samisk språk og kultur. I dette punktet gis en kort omtale av sentrale nasjonale bestemmelser.

Grunnloven § 108

Gjennom den såkalte Sameparagrafen i Grunnloven § 108, er staten pålagt å legge forholdene til rette for at det samiske folk kan sikre og utvikle sitt språk, kultur og samfunnsliv:

Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Forvaltningsområdet for samisk språk

Sameloven § 3-1 nr 1 definerer forvaltningsområdet for samisk språk hvor spesielle regler gjelder. Per i dag er følgende kommuner innlemmet i forvaltningsområdet;

Karasjok, Kautokeino, Nesseby, Porsanger, Tana, Kåfjord, Lavangen, Tjeldsund, Hattfjelldal, Hamarøy, Røyrvik, Røros og Snåsa.

Kommuner og regionale og statlige myndigheter innenfor den del av forvaltningsområdet som omfatter disse språkene, har ansvar for at lovens regler gjennomføres på de respektive språkene.

I denne sammenheng betyr dette at forvaltningsområdet omfatter

- Samtlige domstoler i Frostating og Hålogaland lagdømme
- Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark politidistrikt
- Kriminalomsorgen region nord
- Konfliktrådene i Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

Når det gjelder landsomfattende organ og eventuelt andre organ utenfor forvaltningsområdet, skal de særskilte språkreglene bare gjelde for de organene som Kongen særskilt har bestemt skal omfattes, jf. Sameloven § 3-10.

Domstoladministrasjonen og Politidirektoratet er ikke omfattet av bestemmelser gitt i medhold av § 3-10.

Sameloven § 3-1 nr. 3 og nr. 4 definerer hva som er henholdsvis lokalt og regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet. Et lokalt offentlig organ vil enten være et organ for kommunen eller et statlig organ som har tjenestekretsen avgrenset til en eller deler av en kommune. Et regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet er ethvert fylkeskommunalt og statlig organ som har en tjenestekrets som helt eller delvis omfatter flere av kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk, men som likevel ikke er landsomfattende.

Ovennevnte domstoler, politidistrikter, Kriminalomsorgen region nord og konfliktråd defineres som regionale organer.

Betydningen av om det offentlige organ anses som lokalt eller regionalt, er først og fremst at bare de som henvender seg muntlig på samisk til et lokalt offentlig organ har rett til svar på samisk. Dette følger av sameloven § 3-3 første ledd sammenholdt med § 3-3 annet ledd. Den som henvender seg skriftlig på samisk til et regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet, har rett til skriftlig svar på samisk.

Samelovens generelle regler

Samelovens generelle regler i §§ 3-2 og 3-3 kan helt summarisk opplistes som følger:

- Lover og forskrifter av særlig interesse for hele eller deler av den samiske befolkningen skal oversettes til samisk. Hovedregelen er at dette skal skje på nordsamisk. Denne bestemmelsen vil først og fremst ha betydning for det organet som utarbeider reglene, mest typisk et departement, men kan også ha betydning for Domstoladministrasjonen og Politidirektoratet.
- Skjema til bruk i et lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet skal foreligge både på samisk og norsk. Bestemmelsen omfatter også skjema utarbeidet av landsomfattende organ til bruk av offentlige organer i forvaltningsområdet. Denne bestemmelsen vil kunne ha betydning også for Domstoladministrasjonen og Politidirektoratet.
- Rett til svar på samisk avhenger av hvorvidt man anses som et lokalt eller regionalt organ. For regionale organ gjelder at det er kun når man henvender seg skriftlig på samisk at man har rett til et svar på samisk.

Samelovens regler om utvidet rett til å bruke samisk

I tillegg til disse generelle reglene er rettsvesenet omfattet av regler i § 3-4 som gir utvidet rett til bruk av samisk;

For domstolene gjelder:

- Enhver har rett til å inngi prosesskriv med bilag, skriftlige bevis eller andre skriftlige henvendelser på samisk. Skal domstolen formidle henvendelsen til en motpart, sørger den for oversettelse til norsk. Oversettelse kan unnlates dersom motparten samtykker.
- Enhver har rett til å henvende seg muntlig til domstolen på samisk dersom rettergangslovgivningen gir adgang til muntlig istedenfor skriftlig henvendelse. Har domstolen plikt til å nedtegne henvendelsen, kan den som fremmer henvendelsen, kreve at nedtegnelsen skjer på samisk. Et slikt krav bryter ingen frist. Nr. 1 andre og tredje punktum gjelder tilsvarende.
- Enhver har rett til å tale samisk i rettsmøter. Skal noen som ikke kan samisk delta i forhandlingene, brukes en tolk som retten har oppnevnt eller godkjent.
- Når en part begjærer det, kan rettens leder bestemme at forhandlingspråket skal være samisk. Nr. 3 andre punktum gjelder tilsvarende.
- Er forhandlingspråket samisk, kan rettens leder bestemme at også rettsboken skal føres på samisk. Domstolen sørger for oversettelse til norsk.
- Domstolen sørger for at rettsbøker som er skrevet på norsk, oversettes til samisk når en part krever det. Et slikt krav bryter ingen frist.

For politi og påtalemyndighet gjelder;

- Enhver har rett til å tale samisk i avhør på organets kontor.
- Enhver har rett til å bruke samisk ved muntlig anmeldelse og rettsmiddelerklæring.

For Kriminalomsorgens anstalter i Troms og Finnmark gjelder følgende for de innsatte;

- Innsatte har rett til å bruke samisk overfor hverandre og overfor sine pårørende.
- Innsatte har rett til å bruke samisk ved muntlig rettsmiddelerklæring til fengselsmyndigheten.
- Utvidet rett til å bruke samisk i helse og sosialsektoren gjelder.

4 Status i de ulike organisasjoner - funn fra spørreundersøkelsen

4.1 Spørreundersøkelsen

Arbeidsgruppen kom tidlig i prosessen til at det var nødvendig å kartlegge status i de ulike organisasjonene og høre organisasjonenes syn på om og hvordan aktuelle tjenester kan samordnes. Det ble derfor utformet et felles spørreskjema (med noen få organisatoriske tilpasninger). Dette ble sendt ut fra hver av aktørene i arbeidsgruppen og adressert til ledere i de delene av egen organisasjon som favner forvaltningsområdet for samiske språk.

For domstolene gjelder dette sorenskriverne, jordskifterettsledere og førstelagmenn. Undersøkelsen ble også sendt til Utmarksdomstolen for Finnmark og Finnmarkskommisjonen og inngår i den samlede tilbakemeldingen fra domstolene. Undersøkelsen ble videre sendt til fem enheter i Kriminalomsorgen region nord, de 4 politidistriktene og de fire konfliktrådene i forvaltningsområdet.

Når det gjelder domstolene har 10 av 17 domstoler besvart undersøkelsen. Alle de øvrige enhetene har besvart spørreundersøkelsen.

Organisasjonene i forvaltningsområdet har svært ulik størrelse målt i antall ansatte hvor konfliktrådene er minst og politiet er størst:

Konfliktrådene omfatter totalt 26 medarbeidere og fire ledere i Nordland, Tromsø og Finnmark. I tillegg har de om lag 80 meklere i nevnte fylker.

Kriminalomsorgen region nord består av syv enheter, hvorav fem enheter med tilsammen 270 ansatte omfattes av samisk forvaltningsområde.

Domstolene (tingretter, jordskifteretter og lagmannsretter) omfatter 16 domstoler i tillegg til Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark med til sammen ca. 320 ansatte.

Politiet omfatter fire distrikter og til sammen ca. 2900 ansatte.

Spørreskjemaet ble delt inn i tre hovedområder:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

Spørreskjemaet følger vedlagt som vedlegg 1-4 til rapporten. Utsendelsen ble gjennomført i siste del av mai 2022, med svarfrist 1.juli 2022. Svarene ble deretter sammenfattet av de respektive representantene i arbeidsgruppen i felles excel-ark utarbeidet til formålet.

4.2 Funn fra spørreundersøkelsen

Nedenfor følger en samlet oppsummering fordelt på de ulike spørsmål.

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

1. Språkkompetanse hos medarbeidere

Politiet:

På spørsmål om politidistriktene har oversikt over medarbeidere med samiskspråklig kompetanse er det overordnede svaret at det ikke finnes en systematisk oversikt over dette i noen distrikter. Ansatte med en slik kompetanse er likevel til dels lokalt kjent i distriktene. Finnmark antar at medarbeidere med samisk språkkompetanse utgjør ca. 3 % av totalt antall ansatte (stort sett nordsamisk).

Kriminalomsorgen:

Totalt 4 medarbeidere av ca. 270 ansatte snakker eller forstår samisk (nordsamisk). Det er variasjon i kompetansenivået fra å ha samisk som morsmål til å forstå noe samisk. Det er kun en enhet, Vadsø fengsel, som oppgir å ha ansatte som snakker eller forstår samisk.

Domstolene:

To domstoler og Finnmarkskommisjonen har til sammen tre dommere og ti medarbeidere som snakker og forstår nordsamisk. I en av disse domstolene forstår man også delvis lulesamisk. En domstol har oppgitt at de har to dommere som snakker og forstår noe nordsamisk. I samme domstol er det en dommer som forstår noe nordsamisk, men snakker ikke nordsamisk.

Konfliktrådene:

Har god oversikt over medarbeidere med samiskspråklig kompetanse.

2. Tiltak for å rekruttere og beholde samiskspråklige ansatte

Politiet:

Ett av fire distrikter kjenner til rekrutteringstiltak som t-skjorter på samisk med "bli politi – spør meg", samiske roll-ups, rekrutteringshefter, rekrutteringsvideo og informasjon på samisk på nettsidene til Politihøgskolen (PHS). Ett av fire distrikt har tiltak som f.eks. at samiskspråklig kompetanse etterspørres i stillingsutlysninger og det tilbys 1-2 ekstra lønnstrinn ved muntlig/skriftlig kompetanse i samisk (samt finsk og russisk).

Kriminalomsorgen:

To av fem svarer at de har tiltak for å rekruttere og beholde samiskspråklige ansatte, eksempel gjennom utlysningstekst og studiepermisjon.

Domstolene:

Fire av ti svarer at de har tiltak gjennom utlysningstekst og lønn.

Konfliktrådene:

Totalt er det 5 av 80 meklere i de tre nordligste fylkene med samisk som morsmål og enkelte medarbeidere som forstår og snakker samisk.

3. Rutiner for kommunikasjon med innbyggere på samisk, herunder for besvarelse av skriftlige henvendelser?**Politiet:**

Ingen av politidistriktene har rutiner, men anvender kjente lokale ressurser ved behov.

Kriminalomsorgen:

To av fem svarer at de har rutiner for dette.

Domstolene:

Fire har svart at de har utarbeidet rutiner. To har svart at de vet når et er behov for tolk. Fire har svart at de ikke har noen rutine på dette.

Konfliktrådene: Har ikke konkrete rutiner, men konfliktrådet har utarbeidet informasjonsmateriale på samisk. Såfremt man mottar henvendelser på samisk, noe som ikke skjer ofte, svares det på samisk.

4. Kjennskap til samisk språk, kultur og historie**Politiet:**

Ingen av politidistriktene har systematisk oversikt. Tre distrikter sier at de har medarbeidere som har kjennskap til samisk språk, kultur og historie bl.a. gjennom arbeid med saker, reinpolitiet og Statens barnehus.

Kriminalomsorgen:

Ingen av enhetene har systematisk oversikt over omfang av ansatte med kjennskap til samisk kultur og historie. Alle enhetene svarer likevel at de har medarbeidere med slik kjennskap. Dette innebærer både formell kompetanse samt kjennskap gjennom tilhørighet og oppvekst.

Domstolene:

Seks svarer at alle eller flere har god kompetanse. To svarer at noen har litt kompetanse. To svarer at de har liten kompetanse.

Konfliktrådene:

Delvis. Leder Finnmark og Troms har god kompetanse på samisk kultur. Leder i Nordland har deltatt på kurs.

5. Kompetansetiltak**Politiet:**

Det er stor variasjon mellom politidistriktene. Det rapporteres om få tiltak utover bruk av DFØs e-læring om samer og nasjonale minoriteter. Finnmark politidistrikt rapporterer at de har flere tiltak (etterlyser samisk språkkompetanse i kunngjøringstekster og informerer om ansvar for kommuner i det samiske forvaltningsområdet, lønnstillegg for språkkompetanse

samisk muntlig/skriftlig, tilbud om samisk kurs for politiansatte, permisjon for å studere samisk språk).

Kriminalomsorgen:

En av fem svarer at de har kompetansetiltak i en eller annen form.

Domstolene:

Tre av ti svarer at de har kompetansetiltak i en eller annen form.

Konfliktrådene:

Konfliktrådene har ikke egne kompetansetiltak innen samisk språk og kultur.

6. Rutiner for å avdekke behov for samisk tolk

Politiet:

Politidistriktene har ikke etablert rutiner for bruk av samisk særskilt, men anvender generelle rutiner knyttet til behov for tolk. To politidistrikter oppgir at de har særskilte rutiner knyttet til Statens barnehus og ett distrikt oppgir at de bruker ulike løsninger når det oppstår behov som kartløsning for å finne f.eks. samiske stedsnavn og adresser.

Kriminalomsorgen:

To av fem svarer at de har rutiner for dette.

Domstolene:

Fire har svart at de har utarbeidet rutiner. To har svart at de vet når et er behov for tolk. Fire har svar at de ikke har noen rutine på dette

Konfliktrådene:

Ingen spesifikke rutiner for samisk. Derimot er det rutiner knyttet til parter som kan ha bruk for tolk. Behov for tolk avdekkes i første samtale med partene.

7. Informasjonsmaterieill

Politiet:

Ingen distrikter har oversatt relevant informasjon til samisk, utover noen samtalekort om kroppsregler som er tilgjengelig for Statens barnehus samt informasjon fra Støttesenter for kriminalitetsutsatte (generell informasjon tilgjengelig på nordsamisk).

Kriminalomsorgen:

På en egen fane på kriminalomsorgen.no ligger er alle oversettelser til nordsamisk samlet. Hjemmesiden til Tromsø fengsel og Vadsø fengsel har oversettelser til nordsamisk om:

- informasjon før straffegjennomføring,
 - informasjon under straffegjennomføring og
 - informasjon til besøkende
- I friomsorgen er følgende oversatt til nordsamisk
- kravskjema for gjennomføring av samfunnsstraff,
 - brosjyrer personundersøkelser,
 - brosjyrer om straffereaksjonene samfunnsstraff,
 - brosjyrer om program mot ruspåvirket kjøring,
 - brosjyrer om straffegjennomføring med elektronisk kontroll (fotlenke),
 - brosjyrer om narkotikaprogram med domstolskontroll.

I tillegg ligger en nylig utarbeidet brosjyreserie om isolasjon oversatt til nordsamisk på denne fanen på kriminalomsorgen.no. Dette omfatter informasjon til innsatte, pårørende, advokater og ansatte.

Brosjyre om fengselsbetjentutdanning er også oversatt til nordsamisk og ligger på kriminalomsorg.no

Domstolene:

To domstoler + Finnmarkskommisjonen har nettside, årsmelding, avgjørelser og annen informasjon på samisk. To jordskifteretter har en infobrosjyre på nord-samisk (herav en jordskifterett fra sørsamisk område).

Konfliktrådene:

Konfliktrådene har informasjon på samisk på nettsider og har oversatt informasjonsmateriale til samisk.

8. Omfanget av henvendelser

Politiet:

Alle distriktene svarer at det er få henvendelser og behovet vurderes som moderat. Flere anerkjenner likevel at behovet kan være underkommunisert.

Kriminalomsorgen:

Fire enheter svarer at de har ingen henvendelser på samisk. En enhet svarer at de har mottatt kun en skriftlig henvendelse på samisk på tolv år.

Domstolene:

Åtte domstoler svarer at de har ingen eller svært få henvendelser på samisk. En domstol svarer at de har løpende henvendelser på alle språk. En domstol svarer at de har daglig muntlige henvendelser og lite skriftlige.

Konfliktrådene:

Det mottas ingen eller svært få henvendelser på samisk språk. Tre av fire konfliktråd har ikke mottatt noen henvendelser på samisk de siste årene

9. Ivaretagelse av samiskspråklige fra særskilt sårbare grupper

Politiet:

De særskilte rutineene som er etablert knyttet til særskilt sårbare grupper, gjelder tilrettelagte avhør på Statens Barnehus samt rådgivning og bistand fra Støttesenter for kriminalitetsutsatte. Statens barnehus i Tromsø (med underavdeling i Kirkenes) er pr. i dag gitt et nasjonalt ansvar for tilbud til samiske barn. Justis- og beredskapsdepartementet ga i 2022 i oppdrag å etablere et barnehus for samiske barn med lokalisering i Finnmark. Det pågår et arbeid knyttet til lokalisering av det nye tilbudet. Støttesenteret for kriminalitetsutsatte i Kautokeino har ansatte som har samisk språk og kulturkompetanse og har en samiskspråklig ansatt. Informasjonsmateriell om støttesenteret er oversatt til samisk.

Kriminalomsorgen:

Fire enheter svarer at de ikke har noen erfaring med denne type ivaretagelse særskilt knyttet til samiske personer. En enhet svarer at de har erfaring med å tilrettelegge for tolking i saker med mindreårige. Under gjennomføring av straff for mindreårige gis mulighet for å benytte samisk tolk. Det er sjeldent at det takkes ja til å benytte tolk. Anslagsvis ca. en gang per år.

Domstolene:

Fem domstoler svarer at de ikke har noen erfaring med denne type ivaretagelse. Fem andre domstoler svarer at de har erfaring gjennom mye bruk av tolk, sakkyndige, verger og tilrettelegging for hørselshemmede.

Konfliktrådene:

Denne brukergruppe har konfliktrådene god erfaring med å ivareta og opplever svært liten etterspørsel etter samisk språk.

10. Om behovet for informasjon på samisk, tolk og samiskspråklige medarbeidere er dekket

Politiet:

Politidistriktene oppfatter at det er et lite behov per i dag. Samtidig anerkjennes det at det er et underkommunisert behov (ved at tjenestene eller innbyggere ikke løfter språkkompetanse som et tema) som potensielt vil gi bedre tjenester til den samiske befolkningen.

Kriminalomsorgen:

Fire enheter svarer at behovet er lite og tilbudet er adekvat. En enhet svarer det er behov for å ha samiskspråklige ansatte som også behersker samisk skriftlig.

Domstolene:

En domstol svarer vet ikke. Tre domstoler svarer nei (nettside, mangler flere språk, ikke kvalifiserte tolker). Seks domstoler svarer ja, hvorav fire domstoler knytter svaret til lite omfang.

Konfliktrådene:

Behovet er dekket. Samtidig må det nevnes at vi i utgangspunktet ikke opplever en stor etterspørsel.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester

11. Behov for et fremtidig språk- og tjenestesenter

Politiet:

Alle distriktene er positive til et samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren, men det bør foretas en større kartlegging av fremtidige behov i den samiske befolkningen innenfor hele justissektoren.

Kriminalomsorgen:

En enhet mener det er behov for et slikt senter for å klare å oppfylle språkloven. En annen mener at selv om enheten ikke har hatt samiskspråklige innsatte på mange år, er det behov for en beredskap for å sikre at eventuelle samiskspråklige innsatte får oppfylt sine språklige rettigheter.

To enheter mener det ikke er behov, men en uttrykker at det kan være behov.

Volum av uttrykt behov er lite, men det er også mulig at behovet er underkommunisert og noe vi ikke har klart å avdekke godt nok.

Domstolene:

Seks domstoler mener det er et behov, men at dette varierer fra område til område. To domstoler mener det ikke er behov /lite behov og viser til at språkene ivaretas av utdanningsinstitusjonene, senter for samisk språk og tolketjenestene.

Konfliktrådene:

Det er viktig at samisktalende brukere ivaretas på best mulig måte og konfliktrådene er positive til dette, men viktig at det avdekkes nærmere om det er et faktisk behov.

12. Hvilke tjenester kan et slikt senter kunne bidra med?

Politiet:

Rådgivning og bistand om samisk historie, kultur og levekår, språktjenester - oversetting og tolketjenester, informasjonstjenester og informasjonsmateriell, bistand til nettsider.

Kriminalomsorgen:

Tolking og oversettelser, kursvirksomhet og opplæring.

Domstolene:

Tolking og oversettelser, kursvirksomhet, oversettelser av rettsavgjørelser, lover og forskrifter, veiledning til parter, utvikling av samiske juridiske termer, generelt informasjonsarbeid/bistand til nettsider, holdningsskapende arbeid.

Konfliktrådene:

Kultur, tolketjenester, informasjonsarbeid, oversettelser.

13. Betenkeligheter**Politiet:**

Ikke betenkeligheter, men det bør tas hensyn til taushetsplikt på tvers av justissektoren, steds plassering, organisering, samt sikre nok oppgaver slik at man ikke får et veldig sårbart kompetansemiljø.

Kriminalomsorgen:

Tre enheter har betenkelighet i forhold til ressursbruk versus at behovet framstår som nærmest ikke-eksisterende. En har ikke betenkeligheter og en har ikke svart.

Domstolene:

En domstol svarer at det er betenkelig i forhold til pulverisering av ansvar, men likevel nødvendig på grunn av begrensede ressurser i domstolen. En domstol har motforestilling da språket ivaretas av andre organisasjoner allerede. Seks domstoler har ikke motforestillinger. Øvrige har ikke besvart

Konfliktrådene:

Konfliktrådet har svært knappe økonomiske ressurser og det vil derfor være utfordrende å bidra inn i finansieringen av et slikt senter.

Del 3: Organisering av et tjenestesenter**14. Organisering av et språk- og tjenestesenter****Politiet:**

Senteret bør være frittstående og ikke underlagt for eksempel et politidistrikt. Samordne/samhandle med andre samiske kompetansesentre og nærhet til områder som har en høy andel samisk befolkning.

Kriminalomsorgen:

En enhet har svart at det vil være hensiktsmessig å benytte de ressursene som allerede finnes og knytte kontakt mellom de i etatene som har dedikerte arbeidsoppgaver knyttet til tema. 1 har pekt på forankring av et slikt oppdrag i departementet eller direktorat, men samtidig sørge for dialog med lokalt nivå for å sikre rett dimensjonering.

Domstolene:

Fem domstoler har ingen oppfatning av dette. Tre mener dette bør organiseres i tilknytning et aktivt og levende språkmiljø i domstolene. En domstol mener dette bør organiseres i forhold til de ulike språkene. En mener dette bør sammensettes av folk med god kompetanse fra alle virksomheter innenfor sektoren.

Konfliktrådene:

Konfliktrådene har ikke noen konkrete synspunkt hvor et slikt senter rent geografisk skal plasseres. Men tenker det sikkert er lurt at dette, mtp på effektiv ressursbruk, får en sentralisert organisering. Videre at dette bør legges til eller tilknyttes et allerede eksisterende fagmiljø for eksempel universitet eller etablerte samiske læringsmiljø/institusjoner.

5 Oppsummering og forslag til felles løsninger

5.1 Innledning

Kartleggingen som er gjennomført i forbindelse med dette arbeidet viser at det er et gap mellom de rettslige forpliktelser aktørene i justissektoren har i møte med den samiske befolkningen og hva aktørene pr. i dag leverer av tjenester.

Aktørene står i en likeartet situasjon, i den forstand at alle har utfordringer knyttet til å kunne levere likeverdige tjenester til den samisktalende delen av befolkningen. Dette handler i særlig grad om å legge til rette for at språkkrettighetene i sameloven overholdes. Utfordringene er bl.a. knyttet til oversettelser, tolking, informasjonsarbeid, kompetansetiltak og rekruttering av samisktalende medarbeidere.

Arbeidsgruppas vurdering er at det i hovedsak er manglende kvalitet og forutsigbarhet knyttet til å oppfylle aktørenes rettslige forpliktelser overfor den samiske befolkningen. Årsakene til manglende etterlevelse er sammensatt, og skyldes en kombinasjon av flere forhold. Med unntak av Finnmarkskommisjonen, Indre og Østre Finnmark tingrett og Kriminalomsorgen er det få eller ingen som har styringssignal med krav og forventninger om oppfølging av de rettslige forpliktelsene. Det handler også om mangel på kompetanse og ressurser. I NOU 2016:18 Hjertespråket s. 47 og 48 pekes det nettopp på at arbeidet med samiske språk i dag er preget av uklar ansvarsfordeling og at det er behov for en bedre koordinering mellom tjenesteytere og sektorene, slik at den begrensede språkkompetansen utnyttes best mulig.

Det er viktig å presisere at kartleggingen som er gjort gjennom spørreundersøkelsen ut til aktørene i justissektoren ikke er et vitenskapelig arbeid, og det knytter seg en del usikkerheter til rapporteringen. Hovedfunnene er likevel såpass entydige at det synes trygt å anbefale at det iverksettes tiltak for å gjøre noe med situasjonen.

Det er også slik at funnene peker i retning av at aktørene ikke har iverksatt nødvendige tiltak for å identifisere behov hos innbyggere som bruker tjenestene. Arbeidsgruppen mener at funnene må tolkes i lys av en slik underkommunikasjon av reelle behov.

Det kan trekkes lærdom av prosesser som er gjennomført i helsesektoren og innen barnevern- og familieverntjenestene, herunder opprettelsen av SANKS - Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus², og NASAK - Nasjonalt samisk kompetansesenter³ som bistår familievernet, kommunalt barnevern, statlig barnevern og

² For mer informasjon: <https://finnmarkssykehuset.no/fag-og-forskning/sanks>

³ For mer informasjon: <https://ny.bufdir.no/nasak/>

krisesentre om samiske forhold. Arbeidsgruppen er også kjent med at det pågår et arbeid i NAV for å se på tjenestetilbudet til den samiske befolkningen.⁴

Etableringen av denne type samordnede tjenester for å bygge kompetanse må tolkes i lys av økt bevissthet om og anerkjennelse av mangfoldet i befolkningen i Norge, av samisk språk og kultur, og samers rettigheter som urfolk og minoritet.

Det er helt nødvendig at aktørene i justissektoren følger med på denne samfunnsutviklingen. Tilgang på kompetanse og kunnskap innen språk og kultur er vesentlig for å kunne levere likeverdige tjenester og sikre rettsikkerhet.

5.2 Arbeidsgruppens vurderinger og anbefaling

Arbeidsgruppens vurdering er at aktørene i justissektoren vil ha stor nytte av å samordne tjenester knyttet til kompetanse om samisk språk og kultur. Det vil være krevende for den enkelte aktør å utvikle denne type tjeneste på egen hånd, både økonomisk og ressursmessig. I tillegg er det relativt få personer som per i dag har tilstrekkelig kompetanse og språkkunnskaper. Samordning vil bidra til en mer effektiv samfunnsøkonomisk utnyttelse av ressurser. Det vil gi stordriftsfordeler, fremfor at disse tjenestene skulle utvikles av hver enkelt aktør.

Alle aktørene har behov for tolke- og oversettelsestjenester med god kvalitet. Den nye tolkebestillingsløsningen i domstolene, se vedlegg til rapporten, kan være et eksempel på en tjeneste som organisasjonene i justissektoren kan koble seg til. I dag må hver enkelt organisasjon kjøpe oversettelsestjenester og man har lite kontroll på kvalitet i leveransene

Aktørene har også et sammenfallende behov for å sikre en språkutvikling på samiske språk, hvor det etableres lik praksis knyttet til ord og uttrykk som skal benyttes om samme forhold. Dette gjelder særlig oversettelse, utvikling og fastsettelse av juridiske termer. Tidligere igangsatt termprosjekt i regi av UiT har stoppet opp og en samlet justissektor kan være en vitaliserende kraft inn i dette arbeidet.

Siste men ikke minst kan man utvikle både generelle og mer tilpassede kompetansetiltak til aktørene i justissektoren (e-læring/webinar). Arbeidsgruppen vurderer også at det kan ligge en rekrutteringsgevinst av samisktalende medarbeidere gjennom at etatene i justissektoren sikres økt kompetanse og innsikt om samisk språk, kultur og samfunnsforhold, og med det framstå som en mer attraktiv arbeidsplass.

Arbeidsgruppen har drøftet flere alternative modeller for å styrke dette arbeidet i organisasjonene, men har konkludert med å foreslå at det etableres en felles samisk kompetansetjeneste som kan tilby bistand til :

- Oversettelse av dokumenter
- Tolking
- Informasjonsarbeid (f.eks. utvikling av nettsider, informasjonskampanjer mv.)
- Utvikling av kompetansehevede tiltak – intern opplæring (kurs, e-læring mv.)

⁴ Dette arbeidet koordineres av NAV region nord.

- Oversettelse, utvikling og fastsettelse av juridiske termer

En slik tjeneste vil kunne bli organisert etter modell av SANKS og NASAK. Fordelen med denne modellen er at man kan få samlet nødvendig fagkompetanse på ett sted, og legge til rette for en tjeneste med større slagkraft og potensial for å drive utviklingsarbeid.

Tjenesten må kunne levere tjenester på både nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk. Samordning vurderes som viktig for alle de samiske språkene, men det vil være særlig krevende for den enkelte aktør på egen hånd å skulle svare ut behov knyttet til sørsamisk og lulesamisk.⁵

Til forskjell fra SANKS og NASAK vil dette være en organisasjon på utsiden av organisasjonene og dette kan skape utfordringer i forhold til de ulike organisasjonenes prioriteringer og beslutninger. En slik organisasjon vil også kreve større ressurser både til etablering og drift. Arbeidsgruppen mener det likevel er nødvendig med en slik satsing dersom man skal få det nødvendige fokus på å kunne oppfylle de lovpålagte oppgavene man allerede har, vitalisere arbeidet med juridiske termer og etablere tilrettelagte kompetansetiltak. Et slikt fokus kan på sikt også bedre rekrutteringssituasjonen til de ulike deler av justissektoren. Erfaring viser at det ikke er tilstrekkelig med et nettverkssamarbeid mellom etatene for å få løftet og utviklet arbeidet med samisk rettsikkerhet. Ambisjonsnivået i justissektoren må økes og arbeidsgruppen mener dette er den beste måten man kan svare ut de rettslige forpliktelsene samtidig som man kan fremme utvikling av juridiske termer.

5.3 Forslag til oppfølging av rapporten

Domstoladministrasjonen har invitert organisasjonene inn i dette arbeidet. Arbeidsgruppen ser det derfor som naturlig at Domstoladministrasjonene tar denne rapporten med inn i den videre dialogen med Justis- og beredskapsdepartementet og de ulike etatslederne.

Vi håper denne rapporten gir et visst grunnlag og en retning for et videre arbeid med spørsmålet om hvordan denne type tjenester og kompetanse kan få en felles organisering. Et videre arbeid vil kunne avklare om dette for eksempel kan være egnet som et felles satsningsforslag for justissektoren.

⁵ Nordsamisk er i følge UNESCO regnet som et truet språk. Sørsamisk lulesamisk er regnet som alvorlig truede språk.

Vedlegg 1-4 : Spørreskjema

Spørsmål til domstolene i forvaltningsområdet for samiske språk.

Spørsmål til domstolene i de samiskspråklige forvaltningsområdene:

- Nord-Troms og Senja tingrett
- Indre og Østre Finnmark tingrett
- Vestre Finnmark tingrett
- Helgeland tingrett
- Salten og Lofoten tingrett
- Midtre Hålogaland tingrett
- Trøndelag tingrett
- Hålogaland lagmannsrett
- Frostating lagmannsrett
- Finnmark jordskifterett
- Nord-Troms jordskifterett
- Ofoten og Sør-Troms jordskifterett
- Salten jordskifterett
- Trøndelag jordskifterett
- Helgeland jordskifterett

Formål med kartleggingen:

Avklaring av status og behov knyttet til ivaretagelsen av samisk språk og kultur i organisasjonen og behov for et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren.

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er delt i tre deler:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

I. Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

1. Har domstolen oversikt over medarbeidere med samiskspråklig kompetanse?

Dersom domstolen har oversikt:

Hvor mange snakker/forstår samisk, og i så fall hvilke av de samiske språk?

Oppgi antall medarbeidere hvis mulig:

- ledere
 - Dommere
 - Saksbehandlere
 - Andre
2. Er du kjent med om virksomheten har tiltak for å rekruttere eller beholde samiskspråklige ansatte?
 - I så fall, hvilke tiltak?
 3. Har domstolen medarbeidere med kjennskap til / kompetanse på samisk kultur og historie?
 - I så fall, oppgi antall medarbeidere hvis mulig.
 4. Har din domstolen planer for, eller iverksatt tiltak for kompetanseutvikling innen samiske språk, kultur og historie for sine ansatte ?
 - I så fall hvilke?
 5. Har domstolen rutiner for kommunikasjon med innbyggerne på samisk, herunder for skriftlige henvendelser? <
 - I så fall, utdyp nærmere om disse rutinene.
 6. Hvilke rutiner har domstolen for å avdekke behov for samiskspråklig tolk i forbindelse med rettsmøter og ved publikums henvendelser?
 7. Har virksomheten oversatt informasjonsmateriell, nettsider, digitale tjenester mv. til samisk – og i så fall hvilke av de samiske språk?
 8. Kan domstolen gi en kort og overordnet vurdering av antatt omfang av (muntlige og skriftlige) henvendelser mottatt på samiske språk, sett opp mot kapasitet til å besvare disse på samisk?
 9. Har domstolen erfaring med hvordan ivareta særskilte sårbare mennesker (f.eks. mindreårige, psykisk syke, nedsatt funksjonsevne) som er samiskspråklige, i forhold til deres rett til å bruke eget språk i samtale med sakkyndig, talspersoner – og evt i rettsmøter?
 10. Er behovet for informasjon på samisk, tolk og samiskspråklige medarbeidere dekket ift det behovet dere erfarer i domstolen?

II. Organisasjonens behov for samordning av tjenester:

11. Hvordan vurderer domstolen behovet for å utvikle et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter innen justissektoren?
12. Hvilke tjenester kan et slikt senter/ressursmiljø kunne bidra med overfor domstolen?
13. Foreligger det betenkeligheter mot det å etablere et slikt senter/ressursmiljø?

III. Organisering av et tjenestesenter:

14. Har domstolen synspunkter om hvordan et slikt senter/ressursmiljø bør organiseres?

Spørsmål til Konfliktrådene i Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark. Avklaring av status og behov knyttet opp mot et fremtidig samisk språk – og tjenestesenter i justissektoren.

Formål med kartleggingen:

Avklaring av status og behov knyttet til ivaretagelsen av samisk språk og kultur i organisasjonen og behov for et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren.

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er delt i tre deler:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

I. Status i arbeidet med ivaretagelse av samisk språk og kultur i organisasjonen

15. Har Konfliktrådet i (...) oversikt over medarbeidere som samiskspråklig kompetanse – i såfall hvor mange, i hvilken gruppe og på hvilket av de samiske språk?
- Innen ledelse

- Administrasjon
- Saksbehandlere
- Meklere
- Annet

16. Har konfliktrådet Finnmark/Troms/Nordland/Trøndelag tiltak for å rekruttere eller beholde samiskspråklige ansatte?
17. Har medarbeidere i ditt konfliktråd kjennskap til / kompetanse på samisk kultur? På hvilken måte?
18. Har ditt konfliktråd rutiner for kommunikasjon på samisk i forhold til løpende kontakt med publikum, og for skriftlige henvendelser og svar – i så fall på hvilken måte ?
19. Har ditt konfliktråd et opplegg for og/eller planer for kompetanseutvikling innen samisk språk og kultur for sine ansatte ?
 - Hvis ja, hvordan?
 - Hvis nei, hvorfor ikke?
20. Hvilke rutiner har ditt konfliktråd for å avdekke behov for samiskspråklig tolk i forbindelse med publikumshenvendelser, forsamtaler og meklingsmøter?
Hvor mange?
21. Har ditt konfliktråd oversatt informasjonsmateriell, nettsider, digitale gjenester m.v. til samisk - og i såfall til hvilke av de samiske språk
22. Kan ditt konfliktråd gi en kort og overordnet vurdering av antatt omfang av (muntlige og skriftlige) henvendelser mottatt på samisk språk, sett opp mot kapasitet til å besvare disse på samisk ?
23. Har ditt konfliktråd erfaring med hvordan ivaretas særskilte sårbare mennesker (som barn og psykisk utviklingshemmede) i forhold til deres rett til å bruke eget språk i forbindelse med mekling, ungdomsoppfølging og ungdomsstraff?
24. Er behovet for samisk informasjon, tolk og personal dekket ift. det behovet dere ser at parter eller potensielle parter trenger?

II. Organisasjonens behov for samordning av tjenester:

25. Hvordan ser ditt konfliktråd på et evt. behov for å utvikle et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter innen justissektoren?

26. Hvilket eller hvilke behov vil et slikt senter i hovedsak kunne bidra med overfor enheten i dets samlede og spesifikke arbeide?

27. Foreligger det betenkeligheter mot det å etablere et slikt senter?

III. Organisering av et språk - tjenestesenter

28. Har ditt konfliktråd synspunkter på hvordan et slikt senter/ressursmiljø bør organiseres ?

Spørsmål samiske saker – spørsmål til kriminalomsorgen i de samiskeforvaltningsområdet for samiske språk

Spørsmål til kriminalomsorgens enheter i de samiskspråklige forvaltningsområdene:

- Vadsø fengsel
- Tromsø fengsel
- Troms og Finnmark friomsorgskontor
- Kriminalomsorgen Nordland, avdeling samfunn
- Trøndelag friomsorgskontor

Formål med kartleggingen:

Avklaring av status og behov knyttet til ivaretagelsen av samisk språk og kultur i organisasjonen og behov for et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren.

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er delt i tre deler:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

IV. Status i arbeidet med ivaretagelse av samisk språk og kultur i organisasjonen.

29. a) Har enheten oversikt over medarbeidere med samiskspråklig kompetanse?

b) Dersom enheten har oversikt:

Hvor mange snakker/forstår samisk, og i så fall hvilke av de samiske språk?

Oppgi antall medarbeidere hvis mulig:

- Innen ledelse
- Administrasjon
- Fengselsbetjent
- Verksbetjent
- Miljøterapeut
- Saksbehandlere
- Andre

30. Har enheten iverksatt tiltak for å rekruttere eller beholde samiskspråklige ansatte?

I så fall, hvilke tiltak?

31. Har din enhet medarbeidere med kjennskap til / kompetanse på samisk kultur og historie?

I så fall, oppgi antall medarbeidere hvis mulig.

- Innen ledelse
- Administrasjon
- Fengselsbetjent
- Verksbetjent
- Miljøterapeut
- Saksbehandlere
- Andre

32. Har din enhet planer for, eller iverksatt tiltak for kompetanseutvikling innen samiske språk, kultur og historie for sine ansatte ?

I så fall hvilke?

33. Har enheten rutiner for kommunikasjon på samisk i forhold til kontakt med publikum, herunder for besvarelse av skriftlige henvendelser?

I så fall, utdyp nærmere om disse rutinene.

34. Hvilke rutiner har din enhet for å avdekke behov for bruk av samiskspråklig tolk?
F.eks. ved gjennomføring av møter/samtaler?
35. Har din enhet oversatt brev, informasjonsmateriell, brosjyrer, digitale tjenester til samisk – i så fall innen hvilke av de samiske språk?
36. Kan enheten gi en kort og overordnet vurdering av antatt omfang av (muntlige og skriftlige) henvendelser mottatt på samiske språk, sett opp mot kapasitet til å besvare disse på samisk ?
37. Har din enhet erfaring med hvordan ivareta særskilte sårbare mennesker (f.eks. mindreårige, psykisk syke, nedsatt funksjonsevne) som er samiskspråklige, i forhold til deres rett til å bruke eget språk? Eks ved personundersøkelse, iverksettelse av straff og under straffgjennomføring?
38. Er behovet for informasjon på samisk, tilgang til tolk og samiskspråklige medarbeidere dekket ift det behovet dere erfarer ved din enhet?

V. Organisasjonens behov for samordning av tjenester:

39. Hvordan vurderer enheten behovet for å utvikle et fremtidig samisk språk og tjenestesenter innen justissektoren?
40. Hvilke tjenester kan et slikt senter/ressursmiljø kunne bidra med overfor din enhet?
41. Foreligger det betenkeligheter mot det å etablere et slikt senter/ressursmiljø?

VI. Organisering:

42. Har enheten synspunkter for hvordan et slikt senter/ressursmiljø bør organiseres?

Kartlegging av status og behov – spørsmål til politidistriktene innen forvaltningsområdet for samiske språk

Spørsmål til politidistriktene i de samiskspråklige forvaltningsområdene:

- Trøndelag politidistrikt
- Nordland politidistrikt
- Troms politidistrikt
- Finnmark politidistrikt

Formål med kartleggingen:

Avklaring av status og behov knyttet til ivaretagelsen av samiske språk og kultur i organisasjonen og behov for et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren.

Spørreundersøkelsen:

Spørreundersøkelsen er delt i tre deler:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen

1. a) Har politidistriktet oversikt over medarbeidere som har samiskspråklig kompetanse?

b) Dersom politidistriktet har oversikt: På hvilke fagområder har politidistriktet medarbeidere som snakker/forstår samisk – og i så fall hvilke av de samiske språk?

(Oppgi antall medarbeidere hvis mulig – og fordelt på fagområder hvis mulig)

2. a) Kjenner dere til tiltak i regi av Politihøgskolen for å rekruttere samiskspråklige studenter eller andre nasjonale tiltak for å rekruttere samiskspråklige ansatte?

b) Har politidistriktet egne tiltak for å rekruttere samiskspråklige ansatte?

- I så fall, hvilke tiltak?

3. Har politidistriktet rutiner for kommunikasjon med innbyggere på samisk, herunder for besvarelse av skriftlige henvendelser?

- I så fall, utdyp nærmere om disse rutinene?

4. Har politidistriktet medarbeidere med kjennskap til/kompetanse innen samisk kultur og historie?

- I så fall, utdyp gjerne om på hvilke fagområder?

(Oppgi antall medarbeidere hvis mulig)

5. Har politidistriktet planer for eller iverksatt tiltak for kompetanseutvikling innen samiske språk, kultur og historie for sine ansatte?

- I så fall, hvilke?

6. Hvilke rutiner har politidistriktet for bruk av samiskspråklig tolk?

- I kontakt med operasjonssentralen
- Ved gjennomføring av avhør
- Ved gjennomføring av møter/samtaler for øvrig
- Øvrige tjenester

7. Har politidistriktet oversatt informasjonsmateriell, nettsider, digitale tjenester mv. til samisk – og i så fall hvilke av de samiske språk?

8. Kan politidistriktet gi en kort og overordnet vurdering av antatt omfang av (muntlige og skriftlige) henvendelser mottatt på samiske språk, sett opp mot kapasitet til å besvare disse på samisk?

9. Har politidistriktet rutiner for ivaretagelse av samiskspråklige fra særskilt sårbare grupper? Herunder er det ønskelig at det sies noe kort om praksis og rutiner ved Statens barnehus og Støttesenter for kriminalitetsutsatte.

10. Er behovet for informasjon på samisk, tolk og samiskspråklige medarbeidere dekket ift det behovet dere erfarer ved din enhet?

Del 2. Organisasjonens behov for samordning av tjenester

11. Hvordan vurderer politidistriktet behovet for å utvikle et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter innen justissektoren?

12. Hvilke tjenester kan et slikt senter/ressursmiljø kunne bidra med overfor politidistriktet?

13. Foreligger det betenkeligheter mot det å etablere et slikt senter/ressursmiljø?

Del 3: Organisering av et tjenestesenter

14. Har politidistriktet synspunkter om hvordan et slikt senter/ressursmiljø bør organiseres?

Vedlegg 5

Domstolenes tolkebestillingsløsning

Høsten 2022 tok de første domstolene i bruk en ny digital løsning for å bestille tolker. En løsning som bygger på leverandøren Proweb sin bestillingsløsning, men utvidet med domstolspesifikke krav og behov. Sistnevnte er ikke beskrevet i dette dokument.

En uttalt målsetning var at man alltid skulle finne den best kvalifiserte tilgjengelige tolken i rimelig reiseavstand. Dette krevde en løsning med kontroll på alt fra tolkenes kvalifikasjonsnivå til generelle personopplysninger. I anskaffelsens tidlige fase ble det utarbeidet nøkkelpunkter for behov, verdi og teknisk løsning.

Behov

Overordnede behov

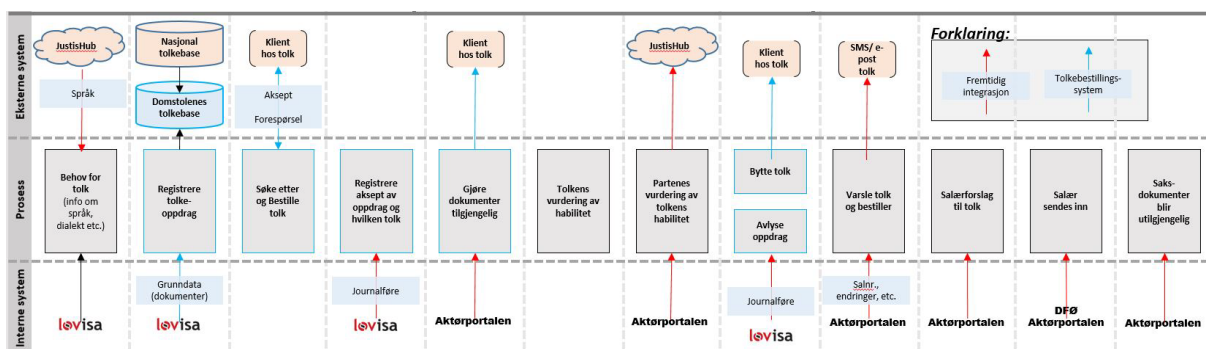
- Enkelt å søke
- Effektivt å forespørre og få svar
- Enkelt for tolk å akseptere eller avslå
- Enklere å gi tolk nødvendige dokumenter på en sikker måte
- Enklere å oppdatere Lovisa med info om tolk
- Enklere å endre oppdrag og bestillinger

Verdi

- Enklere og mer effektivt å bestille tolk
- Felles bestillingsløsning, enhetlig prosess mellom domstol og tolk
- Bedre statistikk, enklere analyse og rapportering
- Best mulig kvalifiserte tolker
- Automatisk dokumenthåndtering (brukes mye tid på dette i dag)
- Gjenbruk av data på tvers av systemer reduserer potensielle feil ved manuell registrering
- Enklere oppdatering av Lovisa (mange manuelle steg i dag)
- Enklere å gi tolk beskjed i digitale kanaler om endringer
- Bedre kontroll og etterprøvnbarhet på bestillingsprosedyren
- Mindre tid brukt på bestilling (Minst 50% reduksjon i Oslo)
- Enklere behandling av salæroppgaver gjennom Aktørportalen

Teknisk løsning

- Tolkebestillingsløsningen anskaffes som SaaS-tjeneste
- Løsningen må leveres i versjoner
- For å løse/gi systemstøtte til hele prosessen må flere systemer kobles på
- Strukturerte data vil forenkle prosessen
- Det er potensiale for automatisering (eksempel: Når tolk aksepterer oppdrag i sin klient, kan systemene automatisk journalføre dette på saken i Lovisa)
- Stor grad av gjenbruk av data
- Løsningen vil også bidra til at dokumenter deles på en sikker måte gjennom Aktørportalen
- Tolkene kobles på løsning for varslinger på SMS/E-post
- Høy grad av gjenbruk på komponenter i Lovisa-plattformen

Bildet viser hvordan prosessen (grå bokser i midten) forholder seg til andre systemer. Røde piler er potensielle integrasjoner og de blå er tolkebestillingsløsningen.

Bestillingsløsningen både forenkler og automatiserer flere steg i arbeidsflyten hos saksbehandlere. Basert på kriterier man selv har satt vil løsningen automatisk søke etter, finne, forespørre og bekrefte oppdrag. Når en tolk aksepterer oppdraget vil løsningen automatisk sende varsling til saksbehandler og i tillegg gjøre relevante dokumenter tilgjengelig for tolk.

Dokumenter

Elektroniske dokumenter legges ved oppdraget i tolkebestillingsløsningen. Dette er en sikker kanal. Dokumentene vil slettes etter endt oppdrag.

I straffesaker vil tolken alltid få berammelsesark, tiltalebeslutning og bevisoppgave. Går saken i lagmannsretten, er også tingrettens dom vedlagt. I enedommersaker vil tolken alltid få kopi av siktelse og påtegning.

I sivile saker kan følgende dokumenter sendes til tolken på forhånd, dersom dommer godkjenner det; stevning og tilsvær, anke og anketilsvær, og tingrettens dom (for saker i lagmannsretten).

Under saken møter tolken i domstolens ekspedisjon. Tolken bør som støtte også få skriftlige bevis som det leses opp fra under forhandlingen.

I straffesaker hvor utdrag er utarbeidet, bes aktor ta med seg ekstra eksemplarer til tolken, eventuelt ekstra kopier av dokumenter som påberopes som bevis.

Politiattest

Tolkeloven trådte i kraft 1. januar 2022 og skal sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjenester for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk. Loven gjelder tolking til og fra norsk, inkludert tegnspråk og annen tolking for personer med hørsels-/synshemming, og for offentlige organer som bestiller og bruker tolk i Norge.

Loven krever at tolker må legge frem politiattest for å kunne utføre oppdrag for blant annet domstolene, se tolkeloven § 10. Kravet kan fravikes når situasjonen som begrunner tolkeoppdraget ikke tillater det, eller når andre sterke grunner tilsier det.

Utgangspunktet er derfor at alle tolker skal legge frem uttømmende og utvidet politiattest ved tolkeoppdrag i domstolene fra og med 1. januar 2022.

For å gjøre det enklest mulig for både saksbehandlere og tolkene selv ble det utviklet funksjonalitet for håndtering av attest som en del av bestillingsløsningen. Enkelt forklart utviklet man i samarbeid med leverandør en funksjonalitet som gjør at når en tolk blir tilordnet et oppdrag så sjekker løsningen automatisk om vedkommende har attest. Dersom attest ikke foreligger vil løsningen generere ferdig utfylt formålsbekreftelse med digital signatur på innlogget saksbehandler og sende dette på epost til tolken. Tolken må selv søke politiet om attest og laste denne opp i vår løsning. Når attest er lastet opp vil vi gå gjennom den manuelt og enten godkjenne, godkjenne med anmerkning eller avslå.

Veien videre

Av ting vi ønsker å se nærmere på kan vi nevne automatisk innsending av statistikk til departement, integrasjon mot digitalt salærskjema, automatisering av journalføring i Lovisa og flere funksjoner for håndtering av politiattest.

Spørsmål til konfliktrådene i forvaltningsområdet for samiske språk

Formål med kartleggingen:

Avklaring av status og behov knyttet til ivaretagelsen av samisk språk og kultur i organisasjonen og behov for et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren.

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er delt i tre deler:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

I. Status i arbeidet med ivaretagelse av samisk språk og kultur i organisasjonen

1. Har Konfliktrådet i (...) oversikt over medarbeidere som samiskspråklig kompetanse – i såfall hvor mange, i hvilken gruppe og på hvilket av de samiske språk?
 - Innen ledelse
 - Administrasjon
 - Saksbehandlere
 - Meklere
 - Annet
2. Har konfliktrådet Finnmark/Troms/Nordland/Trøndelag tiltak for å rekruttere eller beholde samiskspråklige ansatte?
3. Har medarbeidere i ditt konfliktråd kjennskap til / kompetanse på samisk kultur? På hvilken måte?
4. Har ditt konfliktråd rutiner for kommunikasjon på samisk i forhold til løpende kontakt med publikum, og for skriftlige henvendelser og svar – i så fall på hvilken måte?
5. Har ditt konfliktråd et opplegg for og/eller planer for kompetanseutvikling innen samisk språk og kultur for sine ansatte?
 - Hvis ja, hvordan?

- Hvis nei, hvorfor ikke?

6. Hvilke rutiner har ditt konfliktråd for å avdekke behov for samiskspråklig tolk i forbindelse med publikumshenvendelser, forsamtaler og meklingsmøter?
Hvor mange?
7. Har ditt konfliktråd oversatt informasjonsmateriell, nettsider, digitale gjenester m.v. til samisk - og i såfall til hvilke av de samiske språk
8. Kan ditt konfliktråd gi en kort og overordnet vurdering av antatt omfang av (muntlige og skriftlige) henvendelser mottatt på samisk språk, sett opp mot kapasitet til å besvare disse på samisk ?
9. Har ditt konfliktråd erfaring med hvordan ivaretas særskilte sårbare mennesker (som barn og psykisk utviklingshemmede) i forhold til deres rett til å bruke eget språk i forbindelse med mekling, ungdomsoppfølging og ungdomsstraff?
10. Er behovet for samisk informasjon, tolk og personal dekket ift. det behovet dere ser at parter eller potensielle parter trenger?

II. Organisasjonens behov for samordning av tjenester:

11. Hvordan ser ditt konfliktråd på et evt. behov for å utvikle et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter innen justissektoren?
12. Hvilket eller hvilke behov vil et slikt senter i hovedsak kunne bidra med overfor enheten i dets samlede og spesifikke arbeide?
13. Foreligger det betenkeligheter mot det å etablere et slikt senter?

III. Organisering av et språk - tjenestesenter

14. Har ditt konfliktråd synspunkter på hvordan et slikt senter/ressursmiljø bør organiseres ?

Spørsmål til kriminalomsorgen i forvaltningsområdet for samiske språk

Spørsmål til kriminalomsorgens enheter i de samiskspråklige forvaltningsområdene:

- Vadsø fengsel
- Tromsø fengsel
- Troms og Finnmark friomsorgskontor
- Kriminalomsorgen Nordland, avdeling samfunn
- Trøndelag friomsorgskontor

Formål med kartleggingen:

Avklaring av status og behov knyttet til ivaretagelsen av samisk språk og kultur i organisasjonen og behov for et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren.

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er delt i tre deler:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

I. Status i arbeidet med ivaretagelse av samisk språk og kultur i organisasjonen.

1. a) Har enheten oversikt over medarbeidere med samiskspråklig kompetanse?

b) Dersom enheten har oversikt:

Hvor mange snakker/forstår samisk, og i så fall hvilke av de samiske språk?

Oppgi antall medarbeidere hvis mulig:

- Innen ledelse
- Administrasjon
- Fengselsbetjent
- Verksbetjent
- Miljøterapeut
- Saksbehandlere
- Andre

2. Har enheten iverksatt tiltak for å rekruttere eller beholde samiskspråklige ansatte? I så fall, hvilke tiltak?

3. Har din enhet medarbeidere med kjennskap til / kompetanse på samisk kultur og historie?

I så fall, oppgi antall medarbeidere hvis mulig.

- Innen ledelse
- Administrasjon
- Fengselsbetjent
- Verksbetjent
- Miljøterapeut
- Saksbehandlere
- Andre

4. Har din enhet planer for, eller iverksatt tiltak for kompetanseutvikling innen samiske språk, kultur og historie for sine ansatte ?

I så fall hvilke?

5. Har enheten rutiner for kommunikasjon på samisk i forhold til kontakt med publikum, herunder for besvarelse av skriftlige henvendelser?

I så fall, utdyp nærmere om disse rutinene.

6. Hvilke rutiner har din enhet for å avdekke behov for bruk av samiskspråklig tolk? F.eks. ved gjennomføring av møter/samtaler?

7. Har din enhet oversatt brev, informasjonsmateriell, brosjyrer, digitale tjenester til samisk – i så fall innen hvilke av de samiske språk?

8. Kan enheten gi en kort og overordnet vurdering av antatt omfanf av (muntlige og skriftlige) henvendeler mottatt på samiske språk, sett opp mot kapasitet til å besvare disse på samisk ?

9. Har din enhet erfaring med hvordan ivareta særskilte sårbare mennesker (f.eks. mindreårige, psykisk syke, nedsatt funksjonsevne) som er samiskspråklige, i forhold til deres rett til å bruke eget språk? Eks ved personundersøkelse, iverksettelse av straff og under straffegjennomføring?

10. Er behovet for informasjon på samisk, tilgang til tolk og samiskspråklige medarbeidere dekket ift det behovet dere erfarer ved din enhet?

II. Organisasjonens behov for samordning av tjenester:

11. Hvordan vurderer enheten behovet for å utvikle et fremtidig samisk språk og tjenestesenter innen justissektoren?

12. Hvilke tjenester kan et slikt senter/ressursmiljø kunne bidra med overfor din enhet?

13. Foreligger det betenkeligheter mot det å etablere et slikt senter/ressursmiljø?

III. Organisering:

14. Har enheten synspunkter for hvordan et slikt senter/ressursmiljø bør organiseres?

Spørsmål til politidistriktene i forvaltningsområdet for samiske språk

Spørsmål til politidistriktene i de samiskspråklige forvaltningsområdene:

- Trøndelag politidistrikt
- Nordland politidistrikt
- Troms politidistrikt
- Finnmark politidistrikt

Formål med kartleggingen:

Avklaring av status og behov knyttet til ivaretagelsen av samiske språk og kultur i organisasjonen og behov for et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter i justissektoren.

Spørreundersøkelsen:

Spørreundersøkelsen er delt i tre deler:

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen.

Del 2: Organisasjonens behov for samordning av tjenester.

Del 3: Organisering av et språk- og tjenestesenter.

Del 1: Status i arbeidet med ivaretagelse av samiske språk og kultur i organisasjonen

1. a) Har politidistriktet oversikt over medarbeidere som har samiskspråklig kompetanse?

b) Dersom politidistriktet har oversikt: På hvilke fagområder har politidistriktet medarbeidere som snakker/forstår samisk – og i så fall hvilke av de samiske språk?

(Oppgi antall medarbeidere hvis mulig – og fordelt på fagområder hvis mulig)

2. a) Kjenner dere til tiltak i regi av Politihøgskolen for å rekruttere samiskspråklige studenter eller andre nasjonale tiltak for å rekruttere samiskspråklige ansatte?

b) Har politidistriktet egne tiltak for å rekruttere samiskspråklige ansatte?

- I så fall, hvilke tiltak?

3. Har politidistriktet rutiner for kommunikasjon med innbyggere på samisk, herunder for besvarelse av skriftlige henvendelser?

- I så fall, utdyp nærmere om disse rutinene?

4. Har politidistriktet medarbeidere med kjennskap til/kompetanse innen samisk kultur og historie?

- I så fall, utdyp gjerne om på hvilke fagområder?

(Oppgi antall medarbeidere hvis mulig)

5. Har politidistriktet planer for eller iverksatt tiltak for kompetanseutvikling innen samiske språk, kultur og historie for sine ansatte?

- I så fall, hvilke?

6. Hvilke rutiner har politidistriktet for bruk av samiskspråklig tolk?

- I kontakt med operasjonssentralen
- Ved gjennomføring av avhør
- Ved gjennomføring av møter/samtaler for øvrig
- Øvrige tjenester

7. Har politidistriktet oversatt informasjonsmateriell, nettsider, digitale tjenester mv. til samisk – og i så fall hvilke av de samiske språk?

8. Kan politidistriktet gi en kort og overordnet vurdering av antatt omfang av (muntlige og skriftlige) henvendelser mottatt på samiske språk, sett opp mot kapasitet til å besvare disse på samisk?

9. Har politidistriktet rutiner for ivaretagelse av samiskspråklige fra særskilt sårbare grupper? Herunder er det ønskelig at det sies noe kort om praksis og rutiner ved Statens barnehus og Støttesenter for kriminalitetsutsatte.

10. Er behovet for informasjon på samisk, tolk og samiskspråklige medarbeidere dekket ift det behovet dere erfarer ved din enhet?

Del 2. Organisasjonens behov for samordning av tjenester

11. Hvordan vurderer politidistriktet behovet for å utvikle et fremtidig samisk språk- og tjenestesenter innen justissektoren?

12. Hvilke tjenester kan et slikt senter/ressursmiljø kunne bidra med overfor politidistriktet?

13. Foreligger det betenkeligheter mot det å etablere et slikt senter/ressursmiljø?

Del 3: Organisering av et tjenestesenter

14. Har politidistriktet synspunkter om hvordan et slikt senter/ressursmiljø bør organiseres?

Vedlegg 5

Domstolenes tolkebestillingsløsning

Høsten 2021 fikk alle domstolene tilgang til en ny digital løsning for å bestille tolker. Løsningen bygger på tolkebestillingsløsningen til leverandøren Proweb, men utvidet med domstolspesifikke krav og behov. Sistnevnte er ikke beskrevet i dette dokument.

En uttalt målsetning var at man alltid skulle finne den best kvalifiserte tilgjengelige tolken i rimelig reiseavstand. Dette krevde en løsning med kontroll på alt fra tolkenes kvalifikasjonsnivå til generelle personopplysninger. I anskaffelsens tidlige fase ble det utarbeidet nøkkelpunkter for behov, verdi og teknisk løsning.

Behov

Overordnede behov

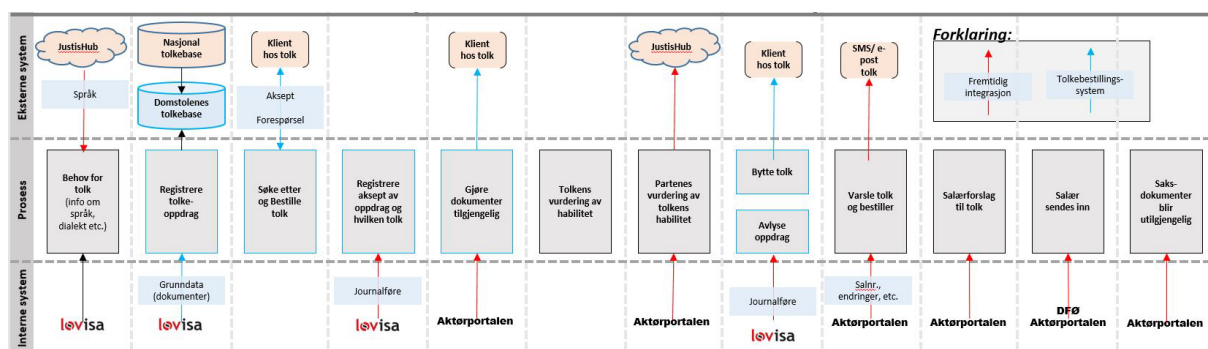
- Enkelt å søke
- Effektivt å forespørre og få svar
- Enkelt for tolk å akseptere eller avslå
- Enklere å gi tolk nødvendige dokumenter på en sikker måte
- Enklere å oppdatere Lovisa med info om tolk
- Enklere å endre oppdrag og bestillinger

Verdi

- Enklere og mer effektivt å bestille tolk
- Felles bestillingsløsning, enhetlig prosess mellom domstol og tolk
- Bedre statistikk, enklere analyse og rapportering
- Best mulig kvalifiserte tolker
- Automatisk dokumenthåndtering (brukes mye tid på dette i dag)
- Gjenbruk av data på tvers av systemer reduserer potensielle feil ved manuell registrering
- Enklere oppdatering av Lovisa (mange manuelle steg i dag)
- Enklere å gi tolk beskjed i digitale kanaler om endringer
- Bedre kontroll og etterprøvnbarhet på bestillingsprosedyren
- Mindre tid brukt på bestilling (Minst 50% reduksjon i Oslo)
- Enklere behandling av salæroppgaver gjennom Aktørportalen

Teknisk løsning

- Tolkebestillingsløsningen anskaffes som SaaS-tjeneste
- Løsningen må leveres i versjoner
- For å løse/gi systemstøtte til hele prosessen må flere systemer kobles på
- Strukturerte data vil forenkle prosessen
- Det er potensiale for automatisering (eksempel: Når tolk aksepterer oppdrag i sin klient, kan systemene automatisk journalføre dette på saken i Lovisa)
- Stor grad av gjenbruk av data
- Løsningen vil også bidra til at dokumenter deles på en sikker måte gjennom Aktørportalen
- Tolkene kobles på løsning for varslinger på SMS/E-post
- Høy grad av gjenbruk på komponenter i Lovisa-plattformen

Bildet viser hvordan prosessen (grå bokser i midten) forholder seg til andre systemer. Røde piler er potensielle integrasjoner og de blå er tolkebestillingsløsningen.

Bestillingsløsningen både forenkler og automatiserer flere steg i arbeidsflyten hos saksbehandlere. Basert på kriterier man selv har satt vil løsningen automatisk søke etter, finne, forespørre og bekrefte oppdrag. Når en tolk aksepterer oppdraget vil løsningen automatisk sende varsling til saksbehandler og i tillegg gjøre relevante dokumenter tilgjengelig for tolk.

Dokumenter

Elektroniske dokumenter legges ved oppdraget i tolkebestillingsløsningen. Dette er en sikker kanal. Dokumentene vil slettes etter endt oppdrag.

I straffesaker vil tolken alltid få berammelsesark, tiltalebeslutning og bevisoppgave. Går saken i lagmannsretten, er også tingrettens dom vedlagt. I enedommersaker vil tolken alltid få kopi av siktelse og påtegning.

I sivile saker kan følgende dokumenter sendes til tolken på forhånd, dersom tolken ber om det og dommer godkjenner det; stevning og tilsva, anke og anketilsva, og tingrettens dom (for saker i lagmannsretten).

Under saken møter tolken i domstolens ekspedisjon. Tolken bør som støtte også få skriftlige bevis som det leses opp fra under forhandlingen.

I straffesaker hvor utdrag er utarbeidet, bes aktor ta med seg ekstra eksemplar til tolken, eventuelt ekstra kopier av dokumenter som påberopes som bevis.

Politiattest

Tolkeloven trådte i kraft 1. januar 2022 og skal sikre rettsikkerhet og forsvarlig hjelp og tjenester for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk. Loven gjelder tolking til og fra norsk, inkludert tegnspråk og annen tolking for personer med hørsels-/synshemming, og for offentlige organer som bestiller og bruker tolk i Norge.

Loven krever at tolker må legge frem politiattest for å kunne utføre oppdrag for blant annet domstolene, se tolkeloven § 10. Kravet kan fravikes når situasjonen som begrunner tolkeoppdraget ikke tillater det, eller når andre sterke grunner tilsier det.

Utgangspunktet er derfor at alle tolker skal legge frem uttømmende og utvidet politiattest ved tolkeoppdrag i domstolene fra og med 1. januar 2022.

For å gjøre det enklest mulig for både saksbehandlere og tolkene selv ble det utviklet funksjonalitet for håndtering av attest som en del av bestillingsløsningen. Enkelt forklart utviklet man i samarbeid med leverandør en funksjonalitet som gjør at når en tolk blir tilordnet et oppdrag så sjekker løsningen automatisk om vedkommende har attest. Dersom attest ikke foreligger vil løsningen generere ferdig utfylt formålsbekreftelse med digital signatur på innlogget saksbehandler og sende dette på epost til tolken. Tolken må selv søke politiet om attest og laste denne opp i vår løsning. Når attest er lastet opp vil vi gå gjennom den manuelt og enten godkjenne, godkjenne med anmerkning eller avslå.

Veien videre

Av ting vi ønsker å se nærmere på kan vi nevne automatisk innsending av statistikk til departement, integrasjon mot digitalt salærskjema, automatisering av journalføring i Lovisa og flere funksjoner for håndtering av politiattest.